

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Michael H. Rosák, *Úloha nestátních aktérů v systémech globálního vládnutí: Vliv hnutí mezinárodní občanské společnosti na rozhodování Světové obchodní organizace (WTO) v případě zpřístupnění patentovaných léčiv rozvojovým zemím*

Politologie a mezinárodní vztahy, LS 2005/2006

Předložená bakalářská práce si klade následující otázku: „Jakou úlohu hrají nestátní aktéři v ovlivňování sféry globálního vládnutí a do jaké míry toto ovlivňování může způsobit morálně kvalitativní změnu?“ Autor dělí analýzu této otázky do teoretické části (část 2 práce – Teoretický rámec) a empirické části (část 3 – Případová studie; první část práce tvoří Úvod). V Úvodu autor upozorňuje na to, že jedním z projevů globalizace je narůstající role nestátních aktérů. Jak však naznačuje již výše uvedená základní otázka práce, autor se domnívá, že skutečný význam nestátních aktérů je možné zjistit až na základě dalšího výzkumu, k čemuž má přispět i jeho práce.

V druhé části (Teoretický rámec) autor nejprve vymezuje základní koncepty, které jsou spojeny s nestátními aktéry a které ve své práci používá i autor. Jedná se zejména o následující pojmy – globalizace, vládnutí, nestátní aktéři, transnacionální vztahy a různé kombinace spojující tyto pojmy ve specifické koncepty. Autor se současně zamýšlí nad specifickou problematikou efektivity, odpovědnosti a legitimacy nestátních aktérů v mezinárodních vztazích. V další části druhé části práce potom autor představuje teoretické studie, které ve své práci využívá pro samotný rozbor role nestátních aktérů. Jedná se zejména o práci autorů Khagram, Sikkink a Riker *Restructuring World Politics* a stať Finnemore a Sikkink „International Norm Dynamics and Political Change“. Na základě uvedených studií autor spatřuje význam nestátních aktérů v mezinárodních vztazích především v tom, že se podílejí na vytváření norem.

Ve třetí části autor zkoumá teoretický argument o roli nestátních aktérů na empirickém případě představovaném Dohodou o obchodních aspektech práv duševního ~~vládnutí~~ (TRIPS) *vlastní* přijaté v roce 1994 v rámci WTO. Konkrétně se soustředí na pravidla pro patentování léčiv přijatá v rámci této dohody. Na základě analýzy zmíněného případu autor tvrdí, že jak při přijetí těchto pravidel, tak při jeho následné modifikaci hrály důležitou roli nestátní skupiny, konkrétně zájmové skupiny producentů léčiv a aktivistické skupiny prosazující dostupnost léků zemím „třetího světa“. Obě zmíněná „sociální společenství“ prosazovala normy, které následně ovlivnily jednání WTO v uvedené oblasti.

Předložená práce se vyznačuje několika přednostmi. Autor v prvé řadě zvládnul zformulovat relevantní otázku i identifikovat základní koncepty nutné pro její analýzu. Autorovi se rovněž podařilo na základě využití existující literatury dostatečným způsobem teoreticky upřesnit význam nestátních aktérů. Také na empirické úrovni předkládá práce, opět s využitím stávající literatury, určitá zjištění podporující předkládanou tezi o důležité a specifické roli nestátních aktérů. Je třeba ocenit, že autor, přestože teprve ukončuje bakalářské studium, zvolil pro svoji práci teoretickou otázku a byl schopen se jí uspokojivým způsobem zabývat.

K práci mám jednu zásadnější výhradu, které se týká případové studie. Zdá se, že případová studie není z převážné části výsledkem autorovy vlastní analýzy, ale pouze reprodukcí poznatků jiné studie zabývající se daným případem, konkrétně studie autorů Sell – Prakash z *International Studies Quarterly* z roku 2004 (v žádném případě se však nejedná o plagiarismus, protože autor na uvedenou studii v práci uvádí odkazy!). Na jednu stranu je třeba přiznat, že autorova případová studie obsahuje některé poznatky, se kterými se u Sell – Prakash nesetkáme (např. rozlišení příslušných norem na evaluativní a konstitutivní). Na

druhou stranu základní autorova zjištění o roli zkoumaných nestátních aktérů můžeme najít již v práci Sell – Prakash. Z 27 odkazů případové studie je také 15 na tuto práci.

Práce vykazuje i některé další nedostatky méně závažné povahy. Autor měl vedle diskuse různých existujících definic používaných konceptů jasněji uvést, jak konkrétně on sám definuje tyto koncepty ve své práci. Autorova práce rovněž není prvním pokusem o posouzení vlivu nestátních aktérů v mezinárodních vztazích pomocí empirické případové studie – v práci však chybí přehled již existujících studií tohoto typu a srovnání zaměření a obsahu těchto studií se zaměřením a obsahem autorovy práce. Zaměření na jednu jasně formulovanou a výše-vedenou výzkumnou otázku je narušeno tím, že úvod práce nadhazuje řadu dalších otázek, které nejsou dány do jasného vztahu k hlavní otázce práce. „Ideational life cycle“ je snad lepší překládat jako „životní cyklus idejí“ než jako „ideový životní cyklus“.

Předložená práce odpovídá požadavkům kladeným na bakalářské práce a doporučuji ji k obhajobě. Autor v práci prokázal schopnost zvolit si relevantní teoretickou otázku a analyzovat ji v teoretické i empirické rovině způsobem, který je vzhledem ke stupni jeho studia třeba hodnotit jako uspokojivý. Navrhuji, aby práce byla klasifikována buď stupněm „velmi dobře“ nebo stupněm „výborně“ v závislosti na tom, zda se autorovi podaří prokázat, že případová studie obsažená v jeho práci vychází více z jeho vlastní analýzy než z reprodukce (byť odkazy řádně podložené reprodukce) již zmíněné studie autorů Sell – Prakash.

PhDr. Jan Karlas, MA.
5. června 2006